هەمیشە گەنج

FOREVER YOUNG

بەشی یەکەم لە کتێبی گفتوگۆیەك لەگەڵ ئەدۆنیسی باوکمدا

سازدانی : نینار ئەسبەر
لە سویدییەوە: هیوا قادر

نینار: قسەیەکی پێشینان هەیە، کە ڕەنگە قسەیەکی بێسەروبەریش بێت، قسەیەکە بەردەوام لە خەیاڵمدایە و ناتوانم تێیبگەم کە ئەڵێت: "ئاخ ئەگەر گەنجی بیزانیایە و ئەگەر پیریش بیتوانیایە"، پێتوایە مانای ئەم وشەیە کورتکراوەی ڕەوڕەوەی ژیان بێت؟ یان قسەیەکی بێسەروبەرە؟ ئایا ئەو شتە گرنگە چییە کاتێک کە ئینسان پیربوو ئیتر ناتوانێت بیکات، ئەی ئەوە چییە کە ئینسان ئەبێت لە گەنجیدا بیکات؟

ئەدۆنیس: من پێموایە گەنجی بەپیرییەوە و پیریش بەگەنجییەوە بە کۆمەڵێک شێوەی جیاواز پێکەوە گرێدراون. بەڵام زەحمەتیشە تۆ ئەم پرسیارە لە هەموو کەسێک بکەیت. ژیانی هەموو ئینسانێک بۆخۆی تایبەت و دانسقەیە. هەموو تاکێکیش خۆی ڕێگای ژیانی خۆی هەڵئەبژێرێت، ئیتر ژن بێت یان پیاو دواتر خۆی بڕیارئەدات کە بەو ڕێگایەدا بڕوات یان نا. بۆ ئەوەی ئینسانیش بتوانێت وەڵامی ئەم پرسیارەی تۆ بداتەوە بەهەرحاڵ ئەبێت لەخۆی بپرسێت کە ئایا ژیانی ئەو بەهای چییە. یاخود چ بەهایەکی هەیە. ئەگەر ئەو کەسە ژیانی خۆی وەک درەختێک تێگەیشتبوو وە هیچ وەڵامێکیشی بەلاوە گرنگ نەبوو. ئەوا لەم حاڵەتەدا ئەو کەسە بەبێ هیچ ئیختیارێک لەدایکبووە، ئەو خۆی فرێداوەتە ناو ئەم ژیانەوە و جۆرەژیانێک ئەژی کە لەسەر ڕێکەوت بەندە، ڕێکەوت و هەڵکەوتی لەخۆوەدروستبوو، وەک تۆوێک وایە کە بەدەم بای ژیانەوە بڕوات. بەڵام ئەگەر

هات و ئینسان بەپێچەوانەی ئەوەوە پرسیاری کرد لەوەی کە ئایا ژیانی بەهای هەیە، ئەوکات ئیتر ناتوانێت ئەوە فەرامۆشبکات کە ئەو بۆخۆی بەرپرسیارە بەرامبەر بە ژیان. ئەو کاتیش هەوڵئەدات ژیان جوان بکات، ئەمەش وا لەو ئینسانە ئەکات ئازادتر بێت و ژیانیشی کاریگەری لەسەر دنیا هەبێت. لێرەوە ئیتر دۆخەکە بە یەکجاری ئەگۆرێت.

بەلای منەوە گرنگترین شتێک کە بمەوێت هێمای بۆ بکەم ئەوەیە ئەبێ هانی ئینسان بدرێت ئازادانە ژیانی خۆی رێکبخات، هەروەها بۆ ئەم کارەش نابێت دەستبخرێتە ژیانییەوە. چ جۆرە ژیانێکیش هەڵئەبژێرێت، ئەوەیان پەیوەندی بەکەسایەتی ئینسانەکە خۆیەوە هەیە. لەم لایەنەشەوە ئەوەی پەیوەندی بە شێوەژیانی خۆمەوە هەبێت دیارە هەر بەم شێوەیەیە، بەهەرحاڵێک من لەبەر ئەوە نانووسم کە ژیانم بەهای نییە. ئەمەش پەیوەندی بەوەوە هەیە کە نووسین بوارێکی وای بۆ من خولقاندووە تا لەخۆم بگەم و ئەو دنیایەشی کە تیایدا ئەژیم باشتری بکەم. نووسین بوارێکی وای بۆرەخساندووم باشتر بژیم، سنوورەکانم فراوانتربکەم، بەدوای وێنەیەکی جیاوازدا بگەرێم یان ئەندێشەیەکی وا بخەمەروو کە رەنگبێت یارمەتیدەربێت بۆ ئەو کەسانەی مەیلی ئەوەیان هەیە ئەو ئەندێشانە کاریان تێبکات. ئەمەش بۆ من بەهانەیەکە کە لەئێستادا بتوانم بڵێم گەنجی و پیریی هەردووکیان پێکەوەن و ئەمسەر و ئەوسەری یەک پشتوێنن. پشتوێنی بێ خەوشیش ئەو پشتوێنەیە کە بە مەرگ کۆتایی دێت. بەڵام هەندێک جاریش بە مەرگ کۆتایی نایەت لەبەر ئەوەی "داهێنەر" کە ئەمرێت بەرهەم و کارەکەی دوای خۆی ئەمێنێتەوە، ئەویش وەک نووسین، مۆسیقا، بیر و... چەندانی کایەی تر. بەرهەمی ئەو ئینسانانە ئاوێتەی بزاوتی ژیان ئەبێت. هەموو بیریارە گەورەکان، فەیلەسوفەکان، شاعیرەکان و وێنەکێشەکان لە مێژووی مرۆڤایەتیدا مردوون، بەڵام بەرهەمەکانیان بەردەوام لەگەڵ ئێمەدا ئەژین. ئەوان بەجەستە مردوون، بەڵام تا ئێستاش ئەوان لەگەڵماندان. ئێمە شیعرەکان و نووسینەکانی ئەوان ئەخوێنینەوە، گوێ لە مۆسیقاکانیان ئەگرین، ئەمەش مانای ئەوەیە ئەوان دانووسانمان لەگەڵ ئەکەن، یارمەتیمان ئەدەن و وامان لێئەکەن باشتر تێبگەین.

پێش هەرشت ژیان خۆی خەلقکردن و توانایەکە بۆ داهێنان. هەروەها سروشتیش هەمیشە داهێنانی تازە ئەهێنێتەکایەوە. ئەگەر لێکۆڵینەوە لەسەر رووەکەکان، گوڵەکان، رووبارەکان، لافاوەکان و بورکانەکان بکەیت جوڵەیەکی بەردەوام و گۆرانێکی بەردەوامیان تیادا ئەبینین. ژیانی ئینسانیش لەو گۆرانانە ئەچێت. مەبەستی سەرەکی من ئەوەیە بڵێم، ئینسان ئەبێت بەوپێیە توانای خۆی بەکاربهێنێت بۆ داهێنانی ئەو شتانەی کە لەخۆی گەورەترن. هەر ئەمەشە وادەکات ئینسان لەناو بوونەوەرەکانی تردا جیاوازبێت، چونکە بوونەوەرەکانی تر توانای ئەوەیان نییە خۆیان لە سروشت جیابکەنەوە، لەبەر ئەم هۆیەشە کە ناتوانن مێژوویەکیان هەبێت، بەڵام بەپێچەوانەوە ئینسان ئەتوانێت خۆی لە سروشت جیابکاتەوە، تەنانەت بەشێوەیەکی ئەبستراکتیش ئەتوانێت خۆی لە خۆی جیابکاتەوە. ئینسان ئەتوانێت هۆگری سروشتبێت و لەهەمان کاتیشدا خولقێنەری مێژووی خۆی بێت. گرنگترین شتێک بەلای منەوە ئەوەیە کە ژیانێک پراوپر بژیت و بەردەوامبیت لە داهێنان، تا ژیان باشتر بکەیت. بەتایبەتی ئینسان جاری واهەیە لەماوەی ژیانیدا چەند جارێک ئەمرێت، دیارە باشترە گەر بێت و ئینسان تەنها جارێک بمرێت. ئینسان هەیە ئەمرێت کاتێک کە دووچاری خەمی گەورە، یان برسێتی و خیانەت و دەستەوسانی و چەندان شتی تر ئەبێت، بەڵام

ئینسانیش هەیە ئەتوانێت چەند جارێک لە دایکبێتەوە، لەڕێگای گەڕانی بەردەوام بەدوای ئەگەری داهێناندا.

نینار: بەڵام لەنێوان گەنجی و پیریدا هیچ جیاوازییەک هەیە کە پەیوەندی بەم مەسەلەیەوە هەبێت؟
ئەدۆنیس: نەخێر، کاتێک کە پەیوەندی بە داهێنانەوە بێت هیچ جیاوازییەک نییە.

نینار: هەروەها ئەمەش بۆخۆی پرسیاری بەردەوامییە؟
ئەدۆنیس: وایە، بەڵام هەندێک جیاوازی هەیە. بەشێوەیەک لە شێوەکان پیری وامان لێئەکات کامڵتربین، ئەمەش مانای ئەوەیە لەهەمان کاتدا ئەمانگەڕێنێتەوە بۆ منداڵی. هەردوو سەری پشتوێنەکە بەیەکەوە گرێدراوە. مەبەستم ئەوەیە بڵێم لەدایکبوون بۆ خۆی بەجێهێشتنی مردنە. بۆیە پیریش لەوسەرەوە ئینسان بەرەو مردن ئەباتەوە، زیاتر لە خۆی نزیک ئەکاتەوە، لەو سەرەتایە نزیک ئەبێتەوە کە هەیبووە. مردن ڕوانگەیەکی ناو ژیان و پیریشە، هەروەها جۆرێکی جیاوازیشە لەمنداڵی.

نینار: تۆ وتت ئەگەر ئینسان داهێنەربێت و لەدوای خۆی بەرهەمەکانی جێبهێڵێت جۆرێکە لە نەمردن، چونکە بەرهەمەکانی لە ئێمەدا ئەژین، بەڵام بۆ من هیچ گرنگ نییە کە کارەکانم دوای خۆم بژین یان نا، لەبەرئەوەی تازە من مردووم و لەگەڵ ئەو کەسانەدا نیم کە ئەژین. ئەمە وەک بەجێهێشتنی منداڵ وایە دوای خۆت. ئینسانەکان بەشێوەیەکی گشتی گوێنادەنە ئەم قسانە، منداڵیش ئەخەنەوە بۆ ئەوەی وەچەیان بمێنێت و ئەوانیش وەک پێش خۆیان بەردەوام بن.
ئەدۆنیس: وایە، بەڵام خستنەوەی منداڵ شتێکی ترە. من دواتر زیاتر قسە لەسەر ئەمە ئەکەم، بەڵام ئەمەوێت یەکەمجار چەند ڕستەیەکی کۆتایی لەسەر مەرگ و بەرهەمی زیندوو بڵێم. لەڕاستیدا لەنێوان ژیانی بیریارێک یان هونەرمەندێک و کارەکانیدا، ئەکرێت ئاستەنگێک دروستبێت بۆ لێتێگەیشتن. ئینسان ناتوانێت جیاوازییەک لەنێوانیاندا دابنێت و بەتەواوەتی تێیان بگات. بۆ نموونە تۆ ئەگەر لەگەڵ کەسێکی داهێنەری وەک پیکاسۆدا بژیت، ناتوانیت لەهەموو جۆری کارەکانی بگەیت، لەبەر ئەوەی ئینسان قوربانیی دەستی هەندێک لەو ئاستەنگانەی وەک دڵپیسی، ئیرەیی و بیری کێبەرکێکردن و ڕقە لەبەرامبەر ئەو داهێنەرانەدا تا ئەوکاتەی لەژیاندان.

نینار: باشە بۆچی ئینسان ناتوانێت مەودایەک بەئەندازەی پێویست لەنێوان داهێنەر و کارەکانیدا وەرگرێت؟
ئەدۆنیس: کاتێک کە هونەرمەندێک ئەمرێت ئەوسا ئینسان ئەتوانێت باشتر لە کارەکانی بگات، چونکە ئەوکاتە هەموو ڕووپۆشەکان ئەکەون و ئەوەی ئەمێنێتەوە کارەکەیەتی. هەندێک جار مەرگ دەسەڵاتی ئەوەی هەیەکە ڕووناکی زیاتر بخاتە سەر کەسایەتی هونەرمەندەکە و کارەکانی.

نینار: مەبەستت ئەوەیە کە بڵێیت ئەبێت ئێمە چاوەڕوانبکەین تا ئەو هونەرمەندە گەورە و داهێنەرانە ئەمرن، ئەوسا بتوانین بەتەواوەتی لە کارەکانیان بگەین؟

ئەدۆنیس: ئەمە بێمانایی یاسای ژیانە. ژیان ململانێیەکە و بەهێزەکان لاوازەکان ئەخۆن، وەک لە سروشتدا هەیە. لە سروشتدا هیچ یاسایەکی ئەخلاقی نییە کە ئاراستەی شتەکان بکات. لەڕاستیدا هیچ یاسایەکی ئەخلاقی ڕوونیش بۆ ژیانی ئینسانەکان نییە، ئەگەرچی ئینسانەکان لە تەقەلایەکی گەورەدان تا یاسایەکی ئاوا بخەنەڕوو، بەڵام هەمیشە ئەمە سەرینەگرتووە و زۆرینەش بەم ڕاستییە ئەزانن.

نینار: تۆ پێتوایە کەسێکی وەک تۆ کە باوکمیت، ئەتوانیت لەناو ئەم کێبەرکێیەدا بمێنیتەوە؟ چونکە وەک ئاشکرایە دنیای عەرەبی لەناو کێشەی زۆر جدی و گەورەدا ئەژی وەک کێشەی کۆمەڵایەتی، سیاسی، دینی و ڕۆشنبیریی کە گیرۆدەی دەستی بێ عەقڵی و وێرانکاریی توندڕەوی ئیسلامییە؟ تۆ سیمبولێکی ئومێدیت بۆ من ـ پەناگایەکیت دژ بەو گەندەڵییەی لە وڵاتانی عەرەبیدا هەیە و ئەو ئیسلامە توندڕەوەی، تەنها هەوڵی گەیشتنییەتی بەو ئامانجەی کە ببێتە دەسەڵاتێکی دانپیانراو. ئەگەر تۆ نەبویتایە، ئەترسام زۆر ئاسان و بێچەندوچوون ببومایە بەئیسلامیی! من تا ئەوەندە دڵنیانیم کە ئایا ئەوەندە بەهێز ئەبووم بمتوانیایە خۆم ڕووبەڕووی ئیسلام ببمەوە، یاخود خۆمی لێلابدەم یان تێیبگەم. ئەو هەستکردن بەئازایەتیەشم هی ئەوەیە کە لە ئەورووپا ئەژیم، بەچاوپۆشی لەو توندڕەوییە شێتانەییەی کە لە لەندەن ڕێگای پێدراوە، تا ئەو قسە ترسناکانە بکات، یان ئەو کچانەی پاریس کە بەڕەهاییەوە ئەیانەوێت لەچک بپۆشن، ئەوانەی ئەیانەوێت خۆیان بە پێوەندەکانی خۆیانەوە بەندبکەن، لەکاتێکدا کچانی تر لە وڵاتانی عەرەبی ـ ئیسلامیدا، هەندێک جار دووچاری ڕیسکی لەدەستدانی ژیانی خۆیان ئەبنەوە، هەوڵ بۆ ئەوە ئەدەن کە خۆیان لەژێر جلوبەرگەکانیاندا نەشارنەوەو بەو جۆرە پێوەندانەوە نەمێننەوە کە پێیانەوەیە. لەخودی ئەورووپاشدا بەشێکی زۆر لەو فەندەمەنتالیستانە هەن. دیارە مەبەستم بزوتنەوە ڕاستڕەوەکانی ئەورووپایە، بەڵام خۆشبەختانە ئەورووپا یاسا و ڕێسای خۆی هەیە و دەوڵەت لە وڵاتەکانیدا بەهێزە. فەرەنسا وڵاتێکی سێکیولارە ـ تەمەنا ئەکەم تا ئەبەد وا بمێنێتەوە!، هەروەها وڵاتێکی دیموکراتیشە. سەرباری هەموو ئەو شتانەی لەسەر ئەم حاڵەی ئێستا ئەوترێت، من تێیدا هەست بەدڵنیایی ئەکەم.

ئەدۆنیس: لەحاڵی حازردا، ئا. بەڵام گەر تۆ سەیری مێژووی ئەورووپا بکەیت، بەکۆمەڵی سەردەمی تاریکدا تێپەڕیوە کە یاسا تێیدا سەروەرنەبووە و ئارامی تێدا نەبووە، لەهەمان ئەو سەردەمانەدا عەرەب زۆر لەوان پێشکەوتووتربوون. دیارە مێژوو لەسەر گۆڕانی سیاسی و کۆمەڵایەتی بنیاتئەنرێت. سەرباری ئەوەی ئەمڕۆ بزاوتی فەندەمەنتالیستیش بەهێزە، بەڵام تۆ ناتوانیت باوەڕ بەوەبهێنیت کەلەدوارۆژیشدا هەروا ئەمێنێتەوە، بەوەی کە فەندەمەنتالیست لەدوارۆژدا وابەهێز ئەمێنێتەوە. تۆ ناتوانیت تەنها بڵێیت کە بزاوتی فەندەمەنتالیست بەهێزە، بێ ئەوەی باسی ئەوەش نەکەیت کەتین و گوڕێکی زۆریش هەیە، کار بۆ ئەوە ئەکات کە کۆمەڵگە ئاووهەوایەکی سازگارتر هەڵمژێت جیاواز لەوەی کە هەیە، ئەگەرچی لەحاڵی حازردا ئەو هێزانە لاوازن تا بتوانن ئەو کاریگەرییەیان هەبێت.

نینار: ئایا گۆڕانی هێندە جیاواز و گەورە لەئارادا نییە کە دەستی بۆ ڕابکێشیت؟

ئەدۆنیس: هیچ بەدیلێکی تر نییە جگە لە گۆڕان، بەڵام تائێستا بەرەی ئۆپۆزیسیون دژ بەفەندەمەنتالیست ئۆرگانیزە نەکراوە، هەروەها لاوازە و زۆریش بێ دەربەستە. لەلایەکی تریشەوە لاوازی خودی کۆمەڵگە و لاوازی دەسەڵاتی دەوڵەت، ئەو تێگەیشتنەیان دروستکردووە کە گوایە فەندەمەنتالیست زۆر زاڵە و لەهەموو شوێنێک بوونی هەیە، بەڵام لەڕاستیدا وانییە. ئەگەرچی لە ئەمڕۆی وڵاتانی عەرەبیدا دژایەتیکردنی فەندەمەنتالیست زۆر لاوازە، تا ئەو ڕادەیەی لەجێی نەبووانە. ئەمەش لەوانەیە پەیوەندی بەوەوە هەبێت کە ڕەوشی کۆمەڵگە ڕوو لە خراپییە، هەم لەڕووی ئابووری و هەم لەڕووی هەژاری ڕۆشنبیرییەوە. ئەمەش هۆکارێکی مێژوویی لە پشتە کە لەڕاستیدا ڕژێمەکان و دیکتاتۆرەکان دەسەڵاتیان لە تاکەکان و بیروباوەڕیان و جەستەو خەونەکانیان سەندۆتەوە، لەم حاڵەتەدا تاکەکان بەهەموو شێوەیەک هەستئەکەن کە دەستیان بەستراوە و بەندکراون، بەڵام ئەم حاڵەتە هەروا تاسەر نامێنێت.

بۆ ئەوەی بگەڕێمەوە بۆ وەڵامی پرسیارەکەت کە ئایا کەسێکی وەک من کە باوکی تۆم ئەتوانم لەم حاڵەتەدا بژیم، من پێموایە ژیان بۆ خۆی جۆرێکە لە دەستبەرداربوون و سنووربەزاندن بۆ هەر کەسێک بێڕەچاوکردنی ئەوەی کە ئەو کەسە چەندە گرنگ و "گەورە"یە، ئیتر ئەو کەسە باوکی تۆبێت، هاوڕێیەک بێت، سەرۆکی وڵاتەکەت بێت یان شاعیرێک بێت. ژیان بەسەر هەموو ئەمانە و ئەو "گەورانە"ی ناو مێژووشدا تێپەڕیوە.

نینار: ژیان ئەوانی بەجێهێشتووە، بەڵام...

ئەدۆنیس: بەڵێ، لەڕووی فیزیکییەوە.

نینار: وایە.

ئەدۆنیس: ژیان هەرگیز ناوەستێت و بەزیندوێتی ئەمێنێتەوە. باوکێک شاهیدی مەرگی باوکی خۆی ئەبێت، ڕەنگە شاهیدی مەرگی کوڕەکەشی بێت. ئینسان ئەبێت مەرگ وەک بەشێک لە ژیان قبوڵبکات. کە باوکم بمرێت من لەبەرخاتری ئەو ناتوانم لەگەڵیدا بمرم، بەپێچەوانەوە ئەبێت من هێز و گوڕی ئەو وەربگرم و دوای ئەو نموونەیەی ئەو بکەوم، وەک ئەو کۆشش بکەم و لەژیاندا مانایەک بەخەباتی ئەو ببەخشم. گەر منیش لەگەڵ مەرگی ئەودا بمرم، هیچ سودێک بەکەس ناگەیەنێت. هێزی ئینسانیش لەمەدایە. ئینسان بەشێکە لەمێژوو، تەنانەت ئەکرێت لە مێژووش باڵادەستربێت.

نینار: مەبەستت لەوە چییە کە ئەڵێیت ئەبێت من ڕووبەڕوو ببمەوە، یاخود بەو سەروەختە ڕەشانەدا بچمەوە؟ پێتوایە کە ئەم قسەیەت "بەهانە"یەکی دروستبێت؟

ئەدۆنیس: تۆ باسی خۆت ئەکەیت؟

نینار: بێگومان.

ئەدۆنیس: ئەوەی پەیوەندی بەتۆ و نەوەی تۆوە هەبێت. ئەبێت بتوانن هێزی خۆتان لە

ئارەزووەکانتاندا پیشانبدەن و بتوانن خۆتان بن و هەوڵبدەن بەو شێوەیە بمێننەوە، کەسێک لاوازبێت ناتوانێت هەوڵبدات و ڕۆڵێکی وای لەناو کۆمەڵگەدا هەبێت مانایەک ببەخشێت. بۆیە ئەبێت کاربکات و جێیەک بۆخۆی بنیاتبنێت. مەرجی ئەمەش ئەوەیە کە بچیتە ناو کۆمەڵگەوە یان ناو پەیوەندییەکەوە لە دەوروبەری خۆتدا. ئینسانێک کە هیچ بەرهەم نەهێنێت، ئینسانێکە بوونی نییە. ئەمەش هۆیەکە بۆ ئەوەی کە هەستبکەیت توانایەکت هەیە بۆ بەرهەمهێنانی شتێک، هەست ئەکەیت کە شتێک بە پێشکەوتنی دنیا ئەبەخشیت، کۆمەکێک بە ئاوەدانکردنەوەی دنیا ئەبەخشیت. توانای تۆ لێرەوە سەرچاوە ئەگرێت و هیچ کەسێک ناتوانێت لێت زەوتبکات، هیچ کەسێکیش ناتوانێت تۆ تووشی نادڵنیایی بکات.

نیشار: تۆ ئێستا ئەتوانیت بیهێنیتە بەرچاوی خۆت کە باوکت لەژیاندایە؟ ئەتوانیت بیبینی لە دێکەی خۆیدا ئەژی و لەوێ قسە لەگەڵ خەڵکیدا ئەکات؟ یاخود لەشام ئەژی؟ گەروابێت ئەوا پێت وایە کاردانەوەی ئەو چۆن ئەبێت دژ بە دەسەڵاتدارانی سوریا، پیش هەرشت دژ بەو توندڕەوییە ئیسلامییەی لەوێ هەیە، لەکاتێکدا بەهۆی ئەو حیکمەت و زانیارییە زۆرەی سەبارەت بە قورئان و کلتوری عەرەبی هەیبووە وەکو شێخێک ناسراوە؟

ئەدۆنیس: باوکم لەمندا ئەژی، ئەگەرچی من هەرگیز بەڕاستی ئەوم وەک خۆی نەناسیوە. من ماڵی خۆمانم زۆر بەمنداڵی بەجێهێشت و باوکیشم بەگەنجی مرد. واتا من لەوێ نەبووم، بەڵام زۆرباشم لەبیرە کە ئەو هەرگیز بۆ هیچ کارێک ڕاینەسپاردووم تا بیکەم، بەڵام زۆرجار ئامۆژگاری ئەکردم هەمیشە پێش کردنی یان بڕیاردانی هەرچ کارێک، باش بیربکەمەوە. ئەو پێی ئەوتم " کاتێک بیرت لەو شتە کردەوە کە ئەبێت بیکەیت ئەوسا بڕیاربدە، بەڵام هەرگیز شتێک مەکە تا پێشتر باش بیرت لێنەکردبێتەوە". ئەمەش ئەوەبوو کە من هەوڵم ئەدا لە"ئەرەوەد"ی خوشکتی بگەیەنم. ئەو ڕۆژێک هات بۆ لام و باسی ئەوەی بۆ کردم کە ئەیەوێت بچێت بۆ ئاهەنگێک. ئەوکات من پێموت: "من دژی ئەو ئارەزووەی تۆ ناوەستمەوە، بەڵام من ئەمەوێت پێش ئەوەی لەگەڵیان بچیت بۆ ئەوێ، لەگەڵیان بژیت، تابزانی ئەوان کێن، گوێ لە تێڕوانینیان بگریت و بزانیت چی ئەکەن، ئەو کاتەش بڕیاری خۆت بدە کە زۆر لەوە زیاترت زانی کە ئەم قسانە مانای چین". دوای چەند مانگێک هاتەوە بۆ لام وتی: "من قەناعەتم پێیان نەبوو بۆیە بڕیارمدا کە پەشیمان ببمەوە و نەچم!".

من تا ئێستاش گیرۆدەی ئەو پەیوەندییەم کە لەگەڵ باوکمدا هەمبووە. هەرگیز نەمتوانی بەتەواوەتی بیناسم، کاتێکیش کە مرد نەگریام، نازانم بۆچی، تا کاتیش زۆرتر دەڕوات، من زیاتر بیری لێئەکەمەوە، زۆر زیاتریش ئارەزووی ئەوە ئەکەم بۆ خۆم بگریم، چونکە هەست ئەکەم کە ئەو تا چ ڕادەیەک هاوڕێیەکی نزیکم بووە. لەڕاستیدا ئەو زیاتر هاوڕێم بوو وەک لەوەی باوکم بێت. ئەو پیاوێکی توند و تیژ بوو، بەڵام لە ڕاستیدا وەک هاوڕێیەکی میهرەبانیش وابوو. بەڵام ئەم هەستەی کە ئێستا هەمە بەر لە مردنی ئەو نەمبوو، ئەمەشە ئەوەیە کە تورەم ئەکات! من ئەمڕۆ زور سوپاسی ئەکەم و وەفام بۆ ئەو ڕووناکییە هەیە کە لەوەوە وەرمگرتووە و وای لێکردم تێیبگەم. ئەگەرچی من باسی ئەو ناکەم، بەڵام ئەو لەناومدا ئەژی. هەندێک جار هەوڵئەدەم ئەوم بیربکەوێتەوە و وەک ئینسانێک بیری لێبکەمەوە، بیر لەو دۆستایەتییەی بکەمەوە کە هەیبوو. ئەو لێرەدایە لەگەڵ

من. لەگەڵ ئەوەی من لەگەڵ هەڵوێست و بیروباوەڕیشیدا نیم، بەڵام لە هەندێک لایەنی قوڵ و پڕ ئەنگێزدا لەگەڵیدام. ئەمەش هێزم ئەداتێ، وا لە من ئەکات کە پرسیار لەسەر زۆر لایەن بکەم و زیرەک بم لە هەڵبژاردنمدا. ئەو لەناومدا وەک ڕووناکییەک وایە . قەتیش روناکی ناو ناخ ناکوژێتەوە . بەپێچەوانەوە تا ژیانی من هەڵکشاوتربێت، ئەو رووناکییە درەوشاوەتر و بەهێزتر ئەسوتێت. سەیرە من هەندێک شتی ئەوم لەبیرچۆتەوە: وێنە و تەنانەت سیماشی، بەڵام دواهەمین وێنەی ئەوم هەرگیز لە بیرناچێتەوە . وەک ئەوە وایە ئێستا بەرامبەرم وەستابێت. ئەبوو ئەو ئەمرۆ چی بکردایە؟ پێموایە ئەو لە ماڵەکەی خۆیدا دائەنیشت و ئەیخوێندەوە، خۆ ڕەنگە بیشینووسییایە، چونکە ئەو خۆی شاعیر بوو. ئەو خەسڵەتە جیاوازەی کە ئەو بەخشی بەمن، لە هێزی کەسایەتی خۆیەوە بوو. ئەو بەهێزبوو و سەری بۆ کەسیش دانەئەنەواند. هەندێک جار ئەو تەنها کەسێک بوو کە ئەیوێرا، ڕەخنە لە بەڕێوبەری پارێزگا یان سیاسییەک یان دەسەڵاتدارێک بگرێت. کاتێک هەمووان ڕازیئەبوون ڕەزامەندیان بۆ دەسەڵاتداران پیشان ئەدا، ئەو لەماڵەوە وەک دەربڕینی نارەحەتی یان ناڕەزاییەک ئەمایەوە و نەئەهاتە دەرێ.

ڕۆژێکیان سەرۆک کۆماری ئەو سەروەختە، "شوکری القوتلی"[١] هات بۆ دێکەمان. کاتێک من و خەڵکانی تری دێ وەستابووین بۆ پێشوازیکردنی، شیعرێکم ئامادەکردبوو کە خۆم نووسیبووم و ڕێگەی ئەوەشیان پێدابووم لەبەردەمیدا بیخوێنمەوە . شیعرێکی پێشوازیکردن بوو، بەڵام لە شیعرەکەمدا داوای ئەوەم لێکردبوو کە یارمەتیمبدات بچمە قوتابخانە و بخوێنم. من ئەو دەمە تەمەنی سیانزەساڵیم پڕنەکردبووەوە . باوکم ئەیزانی من چیم نووسیوە، بەڵام هیچ شتێکی نەکرد تا ڕێملێبگرێت. لەگەڵ ئەوەی ئەوانەی کە ئەم ئاهەنگی بەخێرهاتنەیان سازکردبوو "شۆڕشگێڕانی جەبلی"[٢] بوون کە بەهیچ شێوەیەک باوکمیان خۆش نەئەویست، چونکە ئەو هیچ حەزی لێیان نەبوو، ئەو بەمنی وت: "بچۆ بۆ ئەوێ، برۆ خوا ئاگادارت بێت و سەرکەوتووبیت، بەڵام من نامەوێت بەشداربم و بێم بۆ ئەوێ". من هیچ کات ئەم جۆرە شتانەم بیرناچنەوە . تا ئێستاش من ناتوانم لەدەست ودڵ فراوانی ئەو تێبگەم، لەو حیکمەت پیشاندانانەی و ئەو حورمەتگرتنەی ئەو بۆ من و ئەو شتانەی کە ئەمویست.

نینار: ئەوان ئەویان کردبوو بەشێخ، ئایە ئەمە چۆن بوو؟

ئەدۆنیس: لەڕاستیدا لەبەر تەمەن و ڕەچەڵەکی خێزانەکەی ئەویان نەکردبوو بەشێخ، بەڵکە لەبەر دانایی خۆی بوو. ئەو ئینسانێکی زۆر ژیربوو، زۆر زانا و تێگەیشتوو بوو. لەبەر ئەو زانست و چاکییەی کە هەیبوو کرابوو بە شێخ.

نینار: کێ ئەوی کردبوو بەشێخ؟

ئەدۆنیس: پیاو ماقوڵان و مەلا و کەسە تێگەیشتووەکانی ئەوێ.

دواتر...

نینار: ماوەیەکی هێندە لەمەوبەر نەبوو تۆ کۆپلەیەک شیعری "ابو علاء المعري"[٣] بۆ خوێندمەوە کە داوا لەڕێبوارێک ئەکات سوکتر بەسەر زەویدا بڕوات، بۆ ئەوەی پێبەسەر مێش و مەگەزی سەر زەوییەکەدا نەنێت.

ئەدۆنیس: "تۆ کە ئەڕۆیت، سوک هەنگاوبنێ و بە ئەسپایی برۆ، چونکە تۆ وا خەریکی ئەو خاکە ئەشێلیت کە بە جەستەی ئینسانەکان چنراوە..."

نینار: ئاوها، کەواتە ئەو باسی ئینسان ئەکات. من پێموابوو باس لەئاژەڵ و مێروو بکات.

ئەدۆنیس: نەخێر، مەبەستی ئەو ئینسانە.

نینار: من لەڕاستیدا وا تێینەگەیشتبووم، چونکە تۆ ئەو کات کە ئەو کۆپلەیەت خوێندەوە لەگەڵ هاورێکانت لە "کیف ریا" لە لوبنان خەریکی نانخواردنی نیوەڕۆبوویت. ئێمە باسی ئاژەڵمان ئەکرد و من وتم ڕقم زۆر لە بەشێکی ئەو نەریتییە دینییە ئەبێتەوە، نموونەی بەقوربانیکردنی مەڕم هێنایەوە لە جەژنی قورباندا، هەروەها ئەوکات باسی ڕقی خۆم کرد لەو ئینسانانەی وڵاتی ـ نامیبیا ـ لە ئەفەریقا کە وەک باس ئەکەن، ئەڵێن ژیانی خۆیان تەرخانکردووە بۆ ڕاوکردن لەناو حەسارەکاندا.

ئەدۆنیس: ئەو جۆری ڕاوکردنە چۆنە؟

نینار: هەندێک خاوەن سەرمایە لە نامیبیا هەن کە خاوەنی ناوچە کێوییەکانن و سەرنجی زۆر لە ئاژەڵەکانی وەک شێر، زەرافە، کەڵەکێوی، فیل ڕائەکێشن تا بێنە ئەو ناوچانەوەی کە هی ئەوانە بۆئەوەی پارەیان پێ پەیدابکەن، ئەویش بە ڕێگەدان بە ملیاردێرەکان، بەقەبالەی پانزەهەزار دۆلار تا لەو ناوچانەدا ڕاوبکەن. ئەو ڕاوچییە تەممەلانە بەچکەشێرەکان ئەگرن و لە حەسارێکدا دایان ئەنێن، بۆ ئەوەی شێرە دایکەکان مەجبور بکەن بێن بۆ لای بەچکەکانیان. کاتێک کە شێرەکان دێن بۆ ئەوەی بەچکەکانیان ڕزگاربکەن، ڕاوچییەکان چەند مەترێک لەولاتر لەناو جێبەکانیانەوە بەخۆیان و تفەنگە دووربین لەسەر و پێشکەوتووەکانیانەوە دەوەستن، یەک لەدوای یەک چوار پێنج فیشەک ئەنێن بەشێرەکەوە. بەو حاڵەشەوە شێرەدایکەکە هەوڵی ڕزگارکردنی بەچکەکانیان ئەدات. ڕاوچییەکان سەرلەنوێ دەستئەکەنەوە بە تەقەکردن لێی! کوشتنوبڕینێکی سەرتاسەرییە! بەم شێوەیە هەمان شت لەگەڵ فیلەکان و زەرافەکانیشدا ئەکەن.

"هیشام شرابی"[٤] ئەڵێت گەر یەکەمجار ئینسانەکان توانیان دەست لە کوشتنی ئاژەڵەکان هەڵبگرن و نەیانخۆن، ئەوسا ئیتر ئەتوانن باس لە ئینسانییەت بکەن. ئەی وانییە، تۆ ئەڵێی چی؟

من بەشبەحاڵی خۆم ئاژەڵ و درەختم خۆشئەوێت. ئەمەش ڕەنگە پەیوەندی بە بەیروت و

جەنگەوە هەبێت. تا پانزەساڵیم نەمتوانیوە ئاژەڵ لە نزیکەوە ببینم لە تەلەفزیۆن و سینەمادا نەبێت، ئا، بیرمە جارێک گوێرەکەیەکم بینی کاتێک کە چوین بۆ دێیەک بۆ میوانداری! بەڵام تەنها ئاژەڵێک توانیبێتم لە بەیروت بیبینم، هەر مریشک بووە ئەویش بەسەربڕاوی لای مریشکفرۆشەکان! هەروەها ئەو شەڕە کەڵەشێرانەی کە لەماڵە دراوسێکانی پشتی ماڵی خۆمانەوە ئەکرا. ئەو خەڵکانە لەسەر زەوییەکی بچکۆلە ئەژیان و لەسەر ئەو خاکە بەخوێن سوورە، ماڵێکی دوو نهۆمی بچوکیان دروست کردبوو. بێگومان بێ بوونی مۆڵەتی خانوو دروستکردن و بەشێوەیەکی زۆر کاتی، چەند ساڵێک بوو لەویادا مابوونەوە . بالکۆنی ژوورەکەی من ڕێک بەرامبەر ئەو پارچە زەویانە بوو. هەموو یەک شەممانێک کەڵەشێرەکانیان ئەهێنایەدەرەوە و خەڵکانی تریش بەخۆیان و کەڵەشێرەکانیانەوە ئەهاتن و دەست ئەکرا بەشەڕەکەڵەشێر. گوێم لەهاوار و قوقەیان بوو بەبێ ئەوەی بتوانم هیچ شتێک بکەم. ئەو کەڵەشێرەی ئەبەزی بە سەروپۆپنەی خوێناوییەوە بەرەو لای خاوەنەکەی ڕایئەکرد، بەڵام خاوەنەکەی کە هەم پارەو هەم ئابڕووی دۆڕاندبوو، ئەو کەڵەشێرە فەقیرەی لەوێدا سەرئەبڕی! هەروەها بێگومان ئەو مەڕانەشم ئەبینی لە ئاهەنگەکاندا سەرئەبڕان. کە بە سەیارە بەلایاندا تێئەپەڕیم ئەمبینین چۆن بەسترابوونەوە و ژمارەیان لەسەر نووسرابوو. لەوێدا خواردنیان ئەدانێ و منداڵانیش یان بەردیان تێئەگرتن، یان دەستیان پیادا ئەهێنان.

من پێموایە بەهۆی ئەو ڕەفتارە وەحشیانەی کە بەرامبەر ئاژەڵان کراوە، شتێک لە ناوەوەمدا شکاوە . هەروەها چاوپۆشیکردن لەو هەموو پشیلانەی کە ئەکران بەژێر سەیارەوە و شەویلاگەیان ئەشکا و چاویشیان تا ئەوکاتە زەقەی ئەهات! هەر هۆی ئەم ڕاستییە تاڵەشە کە تۆ باڵدارێک چییە نابینیت بەئاسمانەوە بفڕێت یان بەسەر درەختێکەوە نیشتبێتەوە، تەنها ئەوکاتانە نەبێت کە بەکوڵاویی لەقاپەکاندان.

بەدرێژایی زستانان، ئەو دەمانەی ئێواران تەقەکردن ڕائەگیرا و پێش ئەوەی سەرلەنوێ گەرمتر دەست پێبکاتەوە و تا نیوەشەو بەردەوام بێت، من لە ماڵە وێرانکراو و چۆڵکراوەکاندا بەئاستەم گوێم لە نوزەنوزێک ئەبوو. سەرەتا بیرم لەوە ئەکردەوە بۆ ئەو دەنگانە ئاوا ئەنوزێنن، بەڵام هەرزوو دواتر تێگەیشتم کەئەوە دەنگی ئەو بەچکە پشیلانەن کە بەدوای دایکەکانیاندا ئەگەڕان ـ ئەو بەچکەپشیلانە زۆر ترساو و برسی بوون، ئەو دەنگانە دەنگی ئەو پشیلانە بوون بەدوای بەچکەکانیاندا ئەگەڕان کە لەناو ئەو تاریکییەدا زنوقیان چوبوو. ئەو جۆرە میاواندن و نوزەنوزکردنانە، هیچ پەیوەندی بەمیاواندنی کاتی زاوزێیانەوە نەبوو. من ئەمویست ئەو پشیلانە بپارێزم و دڵیان بدەمەوە، چونکە ئەمتوانی تێیان بگەم و هەست بەو پەشێوییەیان بکەم. من خۆم پەژارەیی خۆمم هەبوو. ئەترسام بکوژرێم، یان هیچ نا دایک و باوکم بکوژرێن. بۆیە دایکم شەوان لەگەڵم ئەهاتەخوارەوە بۆ ئەوەی خوردنیان بدەمێ، نانی چەور و پەنیریان بدەمێ. هەتائێستاش کە ئەگەڕێمەوە بۆ بەیروت و پشیلەکان لەسەر شەقامەکان ئەبینم، هەمان ترس لە چاویاندا ئەبینمەوە کاتێک کەبە نێوان سەیارەکاندا ئەڕۆن و ئەیانەوێت بەسەر شەقامەکاندا بپەڕنەوە، پشیلەکان زندوقیان چووە . چاوەکانیان پڕن لەنیگەرانی، گوێچکەکانیان بەرەو پشتەوەچووە و هەمیشە سەیری چەپ و ڕاستی خۆیان ئەکەن بۆ ئەوەی زوو پەناگایەکی ئارام بدۆزنەوە . کاتێک کە ئەیانبینم ئەمەوێت بگریم، چونکە ئەتوانم خۆم بخەمە جێی ئەوان و بزانم کە لەسەریاندا چی ئەگوزەرێت. ئەمە ژیان نییە ئەم ئاژەڵانە هەیانە، تا بتوانن بۆخۆیان

ژیان بکەن و ئازادانە بژین.

بەقەد خۆم توندوتیژیم بینیوە . دیارە ئینسانم بینیوە مردووە، هاوڕێم گوللەباران کراوە، کوژراوە یان بۆمبوو و نارنجۆک مردووە، خەڵکی تۆقێنراو و منداڵی بریندارم بینیوە، بەڵام سوپاس بۆ ئەو هاریکاریانەی نێوان خێزانەکان و دراوسێکان لەکاتی جەنگدا، تەنانەت ئەو ڕێبوارە نەناسانەی دەستی یارمەتیان درێژئەکرد بۆ ئەو منداڵانەی کە دایک وباوکیان کوژرابوون یان دیارنەمابوون. منداڵەکان ئەپارێزران و تا ئەوپەڕی تواناش دڵنەوایی ئەکران، من زۆر دوای ئەوە تێگەیشتم کە ئەوە وەهمە ئینسان پێیوابێت لەکاتی جەنگدا ئەتوانێت ئینسانەکان بپارێزێت، دیارە ئەم حاڵەتەش هیچ جیاوازییەکی بۆ پیر و منداڵ نییە .

ئەمە دۆخێکی پڕ لە توندوتیژی وای خولقاند وایکرد زۆر لە منداڵان یاری بەجەنگ بکەن. باوکەکان ئەوەیان بۆ منداڵەکان ڕوون ئەکردەوە کە بۆچی بەرکەوتنی تۆپێک بەسەر سەقفی ماڵێکدا، دەنگێکی ئاوا کاسکەری لێ بەرز ئەبێتەوە، هەروەها منداڵەکانیان هۆشیارئەکردەوە بەوەی کە هەریەک لەو زرمە گەورانەی لەساتی تەقینەوەکان و دوای تەقینەوەکان بەرزئەبووەوە، ئەیتوانی منداڵێک یان گەورەیەک راتەکێنێت و بیدات بەدیواردا، یان مۆبیلەیەک یان پەنجەرەیەک بشکێنێت. ئەو دووکەڵانەشی کە لە هەموو ئەو شتانە هەڵئەستا و ئەو هەوایەی پڕبوو لە گازی تەقینەوەکان زۆر زەحمەتبوو تیایدا هەناسەبدەیت، بەڵام ئەوەی بەهەمیشەیی منی ناڕەحەت ئەکرد پشیلەکان بوون! نازانم چۆن بتوانم ئەمە ڕوون بکەمەوە؟

من ئارەزوو و خوویەکی عاقڵانەم هەبوو بۆ نزیکبوونەوەم لە ئاژەڵ، تا بتوانم ئارامیان بدەمێ و نەهێڵم لەبرساندا بمرن. پشیلەم هەبوون، بەڵام زۆرینەی کات مریشکم هەبوو. کاتێک کە گەورە ئەبوون مەجبوربووم دەستبەرداریان بم، ئەوەش وای لێئەکردم لەداخا نەخۆشبکەوم. ئەمویست بیاننێرم بۆ شوێنێک، بەڵام نەمئەزانی بۆ کوێ، بۆ لای کەسێک "بەڵام نەمئەزانی کێ"، کەسێک کولانەی مریشکی هەبێت و مریشکەکانم بتوانن لەگەڵ مریشکی تردابن! هەمووان درۆیان لەگەڵ ئەکردم کە ئەیانووت ئەیانێرین بۆ لای مریشکی تر و سەریان نابڕین تا خۆیان مردنێکی ئاسایی ئەمرن، بەڵام زۆر باش ئەمزانی کە ژیانی ئەوان لەسەر قاپی ئەوانە کۆتایی دێت کە ئەهاتن و مریشکەکانیان ئەبرد. من هیچ چارەیەکی تریشم نەبوو لەوەزیاتر. بیرمە مریشکێکی بچکۆلەم هەبوو زۆر هۆگریبووم و خۆشمئەویست. پێش ئەوەی کەسێک بێت و بۆخۆی بیبات من نینۆکەکانیم بەبۆیەی نینۆکی سوور بۆیەکرد، بۆ ئەوەی دڵنیابم کە دواتر لە چونمدا بۆ ئەو ماڵانە بتوانم بیناسمەوە! هەروەها من کرمی ئاوریشمم هەبوو! قبوڵکردنی من بۆ مەرگی کرمەئاوریشمیەکان زۆر شتی فێرکردم. بیرمە سەرەتا هەستم زۆر بە ناڕەحەتی کرد، تا ئەوکاتەی کە کرمە ئاوریشمەکانم بینی کە ئەتروکان و گوێم لە کرمەکرمی خواردنی ئەو گەڵا تووانە بوو کە بۆم کڕیبوون.

لەڕاستیدا ئێمە ئەمڕۆ پێویست ناکات هەوڵ بۆ سروشت بدەین تا بژی، چونکە ئێمە دەسەڵاتمان بەسەر سروشتدا هەیە . بۆیە پێویستە بیپارێزین نەک بیشێوێنین. ئەزانم بەو زووانە لەپێناوی پارە و قازانجدا، کارێکی وا ئەکەن کە ئینسان بکەوێتە فرۆشتنی کەوڵی دایک و باوکیشی، بەڵام من هەمیشە هەوڵمداوە گەشبینانە بڕوانم و خاوەنی ئەو ئومێدەبم کە هەموو ئینسانەکان پیاوکوژنین. (گاڵتەئەکەم!).

ئەدۆنیس: ڕاستە شتی وا مەترسیدارە، من لەو لایەنەوە لەگەڵتم، بەڵام خۆ ئینسانیش خەریکی کوشتنی یەکترییە! هەڵوێستت بەرامبەر بەئاژەڵ زۆر ڕاستە و منیش هەمان هەڵوێستی تۆم هەیە. من پێموایە ئەبێت ئێمە شەڕی ئەو ئینسانانە بکەین کە ئاژەڵەکان و سروشت ئازار ئەدەن و ئەشێوێنن، بەڵام تۆ ئەزانیت کە قوربانیکردن شتێکە بەجۆرێک لە جۆرەکان، هەموو مرۆڤایەتی بەشدارە تیایدا. لە ڕابردوودا جوانترین منداڵی کچ کراوە بەقوربانی. هەرچۆنێک بێت ئەبێت ئەو جۆرە عورف و عادەتانە نەهێڵرێت.

نینار: وایە. بۆ ئەوەی ئەو نەریتانە نەپارێزرێن و نەهێڵرێت بەردەوام بن.

ئەدۆنیس: بێگومان ئەبێت نەهێڵین بەردەوامبن و ئاژەڵان بپارێزرێن، بەڵام هەندێک جار ڕاوکردن باشە بۆئەوەی ئەو جۆری ئاژەڵانە بتوانن بمێننەوە. گەشەکردنی بێ سنووری هەندێک جۆری ئاژەڵ سروشت تێکئەدات، بەڵام ئەبێت هەمیشە سووربین لەسەر ئەوەی کە نابێت ئاژەڵ ئازاربدرێت یان بکوژرێت تەنها لەبەر خۆشی. بەهەرحاڵێک ئەوە نەریتێکی ئیسلامیشە کە ئەبێت ئاژەڵان بپارێزرێن.

نینار: جا وایە؟

ئەدۆنیس: ئەبو عەلای ئەلمعەری شاعیرێکی "ڤیگیتاریان" سەوزەخۆربووە. لەبەر حورمەت و عەشقی بۆ ئاژەڵ، هیچ گۆشتێکی نەخواردووە.

نینار: دینە یەکتاییەکان (یەک خواییەکان)، چۆن سەیری ئاژەڵیان کردووە؟ ئایا واسەیرکراون کە ئەوانە خەلقەندەی خودان و ڕێی بە ئینسانەکان داوە بیانخۆن؟

ئەدۆنیس: لەڕاستیدا ڕێگەیان پێدراوە کە ئاژەڵ بەخێوبکەن، بۆئەوەی پێستەکانیان بەکاربهێنن و گۆشتیان بخۆن. تا ئەو ڕادەیەی واتێگەیەنراون ئاژەڵەکان جۆرێکن لەپاداشتی خودا بۆ ئەوان.

نینار: هەر لەوکاتی نانخواردنی نیوەڕۆیەی کە بۆم باسکردیت، یەکێک لە هاوڕێکانت وتی دەبێ بەر لە هەرشتێ ئینسان پارێزگاری لەئاژەڵ بکات و واز لەخواردنیان بهێنێت، ئەوسا بۆی هەیەبێت و باس لەمرۆڤایەتی بوونی خۆی بکات.

ئەدۆنیس: ئەمەئەو هەڵوێستەیە کە ئەبێت بەرگری لێبکرێت، بەڵام ڕووشئەدات کە ئەمە بەتەواوەتی پیادەنەکرێت. دانیشتوانی سەر زەوی تا بێت زیاد ئەکات و لە دوارۆژێکی نزیکدا، بەشێکی زۆری بەدەست کەم ئاوی و خواردنەوە ئەناڵێنێت. جیهان لەبەردەمی کێشەیەکی گەورەدایە،. هەر لەبەر ئەم هۆیەشە لە هەندێک وڵاتدا یاسا هەیە پشتگیری لەم جۆرە بەکارهێنانە ئەکات. سەرچاوە سروشتییەکان تابێت زیاتر و زیاتر بنەبڕئەبن، ئەمەش لەڕاستیدا کێشەیەکی زۆر جدییە.

نینار: بۆ تۆ پێتوایە ئەوە هۆی کەمی سەرچاوە سروشتییەکانە وایکردووە کە ئەم کێشانە دروستبن! من پێموانییە، چونکە ئەوە وڵاتە دەوڵەمەندەکان و دەستەڵاتدارە گەورەکانن، جەنگ

بەرپائەکەن بۆ ئەوەی دەسەڵاتی خۆیان بەسەر ئەو وڵاتانەدا بسەپێنن کە لاوازترن لەخۆیان و ئەوەی ئەشیانەوێت لێیان بسەنن، ئیتر ئەو شتەی ئەیانەوێت گرنگ نییە ئاو، نەوت، یان سەرچاوە سروشتییەکان بێت. ئەم جۆرە جەنگانە لە سەرتاپای مێژووی مرۆڤایەتیدا هەبووە. ئەمەش پەیوەندی بەوەوە نییە ئایا سەرچاوەکان بەشێەکەن یان نا. دیارە لەهەندێک حاڵەتدا ئەمە بۆتە هۆی ئەوەی هەندێک یاسای تووند بێتەئاراوە بۆ پاشەکەوتکردنی وزە. لەحاڵی حازردا زۆر لەوڵاتە گەورەکان بەدەست کەمی ئاوەوە ئەناڵێنن و دزی لە وڵاتە دراوسێکانیان ئەکەن. هەمووان ئەیانەوێت مرۆڤایەتی بژی، بەڵام ئەی بۆچی نایانەوێت یاسایەک دەربکەن بۆ ئەوەی پارێزگاری لەمانەوەی وەچەی ئاژەڵەکانیش بکات.

ئەدۆنیس: ئاژەڵیش بونەوەریکی زیندووە و ژیانیش لەهەموو ئەو شێوانەیدا کە هەیە ئەبێت بپارێزرێت. لە هەموو جێیەکدا لەو جۆرە ئینسانانە هەن کە موبالەغە بەمەوە ئەکەن. بۆ نموونە هەندێک جۆری ڕووەک ناخۆن، چونکە بەخەیاڵی ئەوان ئەو ڕووەکانە تەنها هەندێک ئاژەڵی تایبەت ئەیانخۆن. بەدەرلەوەش من لە شوێنێکدا خوێندمەوە گوایە هەندێک ڕووەک هەیە، هەندێک پەیوەندی تایبەتی لەگەڵ ئەو کەسە یان ئەو کەسانەدا هەیە کە ئەیانڕوێنن و پەروەردەیان ئەکەن. ڕووەک خۆی لەگەڵ ئەو دەستەدا ڕائەهێنێت کەئاوی ئەدات. هەندێک ڕووەکیش هەن دووچاری پەژموردەیی ئەبن و وردەوردە وشک ئەبن، گەربێت و دەستێکی تر بێت و ئاویان بدات.

نینار: من تەواو باوەڕم بەمە هەیە! کاتێک پێویستبکات بۆ چەند ڕۆژێک بچم بۆ شوێنێک، پیش ئەوە بەچەند ڕۆژێک بە ڕووەکەکانی ماڵەکەم ئەڵێم، بەڵام ئەگەر پەلەمبێت ئەوا بەتەنها لەگەڵ درەختی مۆزەکەمدا قسەئەکەم. پێی ئەڵێم کە بۆ ماوەی چەند ڕۆژێک سەفەر ئەکەم. داری مۆزەکەش ڕائەسپێرم لەبری من ئاگای لە ڕووەکەکانی تری ماڵەکەبێت! چەند ساڵێک لەوەوبەر لە کەناڵی "دیسکەڤەری" پیشانیدا، گەر درەختێک دووچاری زیان لێکەوتن ببێتەوە ئەوا سیگناڵێکی تەنگانە بۆ درەختەکانی تر ئەنێرێت!

ئەدۆنیس: هەندێک ڕووەکی گۆشتخۆریش هەیە! ئەم جۆرە ڕووەکانە خۆیان ئەکەنەوە و چاوەڕوانی نێچیرێک ئەبن، بۆ نموونە پەپوولەیەک گەر نزیکیان بێتەوە. هەر کە نێچیرەکە بنیشێتەوە بەسەریانەوە خێرا قووتی ئەیەن! بەڵام پرسیارەکە ئەوەیە ئایە ئەم شێوە مردنەش جۆرێک نییە لەژیان خۆی. مردنی لوشدان یان کوشتن بەشێکن لەپرۆسەی سروشت، بەڵام سەرباری هەموو ئەمانەش من ئەڵێم ئەبێت ئینسان هەمیشە هەموو شتێک بکات بۆ ئەوەی خۆی بەدوور بگرێت لە کوشتنی بوونەوەرێک کە ژیانی تێدایە.

نینار: منیش پێموایە. ئەگەر ئینسان پەپولەیەک بەبێ هیچ هۆیەک بکوژێت، بی هیچ مەرامێک تەنها هەر بۆخۆشی بیکوژیت، ئەوا ئەگەری ئەوە لەسەر خۆی ئەخاتە سەرپشت کە بتوانێت ئینسانێکیش تەنها هەر بۆ خۆشی بکوژێت! بەڵام دیارە پێچەوانەی ئەمەش ڕاست نییە کەگوایە: ئەگەر ئینسان میهرەبانبێت بەرامبەر ئاژەڵ، ئەوا بەهەمان شێوەش بەرامبەر ئینسانەکانیش میهرەبان ئەبێت.

نینار: پەیوەندی تۆ لەگەڵ برا و خوشکەکانتا چۆن بوو؟ ئایا پەیوەندیت لەگەڵیاندا ئاسان بوو یاخود پێتوایە بەهۆی شیعرەکانتەوە بۆشاییەک لەنێوانتاندا دروستبووە؟ ئایە ئەو بۆشاییە بۆ ئەوان بۆتە هۆی دروستبوونی مەودایەک لەنێوانتاندا؟

ئەدۆنیس: ئەبێت من جیاوازییەک لەنێوان براکانم و خوشکەکانم، هەروەها ئامۆزاکانم و خێزانەکەمدا دابنێم. من خزمێکی زۆرم هەیە کە قەت نەمبینیوون و نایانناسم. بۆیە پەیوەندی من بەوانەوە پەیوەندییەکی ڕەسمیانەیە، هەروەک پەیوەندی من بەهەموو ئەو کەسانەی ترەوە کە ئەیانناسم. پەیوەندی و بینینی من و خوشک و براکانیشم زۆر لەوە جیاوازتر نییە. من لەگەڵیاندا ژیاوم و پەیوەندییەکی گەرموگوڕ و پڕ لە خۆشەویستی بەیەکمان ئەبەستێتەوە. هەرکاتێکیش هەستم بە ساردییەک کردبێت لەگەڵیاندا و زانیبێتم پێویستی بە چاککردنەوە هەیە کردوومە، چونکە ئەوان بەشێکن لەژیانی من. ئەگەرچی هیچ پەیوەندییەکی "ڕۆشنبیری"یشمان لەگەڵ یەکتریدا نییە و حەزیش بە شیعرەکانم ناکەن، بەڵام من بەرامبەریان بەرپرسیارم لەبەر هیچ نا لەبەر ئەو ڕاستییە سادەیەی کە دایکمان یەکە. من هەوڵئەدەم بەشێک لەخۆم و ئەو توانایەی کە هەمە پێیان ببەخشم، تا یارمەتیان بدەم ڕوبەڕووی ژیانی خۆیان ببنەوە و فێرببن. بۆ دایک و باوکم و کەسە نزیکەکانیشم بەهەمان شێوە.

نینار: ئەوەی پەیوەندی بەمنەوە هەبووبێت لەم لایەنەوە، ئەوە بوو کە زۆر زەحمەتبوو بۆ من بتوانم لەو خانەوادەیەدا جێی خۆم بکەمەوە. ماوەیەک هەوڵمدا خۆم بگونجێنم. ناچاربووم هەندێک شت قبوڵبکەم، دەنا نەئەکرا لەگەڵیان هەڵکەم. دەبوو هەمیشە ئاگام لەخۆم بێت نەبا یەکێکیان بریندار بکەم. تا ئەمڕۆش هەستەکەم کە ناتوانم هەموو شتێکیان لەگەڵدا بەشبکەم. دەبێت ئەم باجەش بدەم بەهۆی ئەو جۆرە دوورەپەرێزییەی کەوتۆتە نێوانمانەوە. بەڵام لەلایەکی ترەوە هاوڕێکانم زۆر دەستگیرۆیان کردم. هەندێک لە هاوڕێکانم بەشێکی ڕاستەقینەی خێزانەکەمن، ئەو کەسانەی کە خۆم هەڵمبژاردوون و حەزم لێیانە و ئاگام لێیانە، دیارە هەندێک جاریش هەڵئەکەوێت کە دەستبەرداریان ئەبم.

ئەدۆنیس: ئەمە لەبەر ئەوەیە کە تۆ نایانناسیت! تۆ هەرگیز لەگەڵیاندا نەژیاویت و زوو زووش نەتبینیوون. پێموایە لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا، ئەو تێڕوانینەت لەسەریان ئەگۆڕێت. تا زیاتر بژیت، زیاتر هەستئەکەیت شتێکت نوقسانە: وڵات، دێ، باوانت. ئەوان بەشێکن لە تۆ. بەڵام لەم هەنوکەیەدا و لەبەر ئەوەی بەم شێوەیە ئەژیت و پێشتریش بەشێوەیەکی تر ژیاویت، ژیان مەودایەکی لە نێوان تۆ و ئەواندا دروستکردووە، بەڵام لەگەڵ تێپەڕبوونی کاتدا ئەم بۆچوونانەت گۆڕانی بەسەردا دێت.

نینار: مەبەستت ئەوەیە من ئیتر هیچ چارەیەکم نییە؟چونکە ئەمە هەر خۆی وایە و ناکرێت بەجۆرێکی جیاوازتر بێت؟

ئەدۆنیس: من پێموایە لە ڕوویەکەوە باشە کە تۆ ئەو ئینسانانانە لەو پەیوەندییە کۆمەڵایەتیانەدا ببینیت، مەبەستم ئەوەیە بڵێم لەم پەیوەندییەیدا کە هەریەکەمان بەشێکی پێکدێنین. هەربۆیەشە زۆر گرنگە بیان ناسین، بزانین چۆن بیرئەکەنەوە، چۆن ئەژین، هەروەها بیانبینین.

نینار: ڕاستە، بۆ نا، بەڵام تەنها لەو حاڵەتەدا کە ئەو ژیانی لادێنشینییەی تێیدا ژیاون لەدەستیان نەدابێت! ژینگەکەیان نەبووبێتە شارێکی کۆنکرێتی بێدرەخت! سەرباری ئەمەش من لەگەڵ ئەو بیرۆکەیەدا نیم کە ئینسان ئەبێت هەمیشە بگەڕێتەوە بۆ ئەو شوێنەی لێوەی هاتووە، چونکە من پێموایە ئینسان هەمیشە وەک ئینسان لە گەشەکردندایە و دنیای تایبەت بەخۆی دروست ئەکات.

ئەدۆنیس: کاتێک من ئەڵێم گرنگە ئینسان بگەڕێتەوە بۆ ئەو شوێنەی یەکەمی کە لێوەی هاتووە، مەبەستم ئەوەنییە هەر ئەبێت لەوێ بمێنێتەوە. پێش لەسەر ئەوە داناگرم کە ئینسان هەر ئەبێت بگەڕێتەوە بۆ ئەوێ و بچێتەوە ناو ئەو ژیانەی ئەوێ. بەپێچەوانەوە پێویستە ئینسان هەمیشە دنیای نوێ بنیاتبنێت، لای کەم بەردەوام ئەو قەناعەتەی هەبێت ئەتوانێت ئەو بەشێک بێت لە دروستکەری دنیا. ئەو گەڕانەوەیەی من باسی ئەکەم ئەتوانێت یارمەتیمان بدات بۆ تێگەیشتن، لەو مەودایەی نێوان ئێمە و ئەو شوێنەی لێوەی هاتووین. هەر بەو جۆرەش ئەتوانێت یاریدەدەرێکی گەورەبێت کاتێک ئەمانەوێت خۆمان بناسین. لەهەمان کاتیشدا ئەو "گەڕانەوەیە" ئەبێتە کەرەستەیەک بۆ بنیاتنانی دنیایەکی نوێ، وەک ئەوەی جۆرێک "گەڕانەوە"بێت بەرەو دواڕۆژ!

نینار: من ئەمڕۆ بێجگە لە تۆ خێزانێکی ترم هەیە کە لە ئەرواد و دایکم پێکهاتوون، ئێستا هاوڕێ زۆر نزیکەکانم بوونەتە خێزانی من.

ئەدۆنیس: من پێموانییە هاوڕێکانت بتوانن قەرەبووی خێزانی خۆت بۆ بکەنەوە، بەڵام کاتێک ئەوان ئەتوانن وەک خێزانی تۆیان لێبێت کە هاودەم و هاوڕێ و دۆستت بن. تۆ حەز بەو شتانە ئەکەیت کە ئەوان ئەیکەن، هەر بەو هۆیەشەوەیە پەیوەندییەکی گیانی و ڕۆشنبیریت لەگەڵیان دروستکردووە، بەڵام هەندێک شت هەن کە گرێدراون بەجەستە و مێژوو خوێنەوە و هیچ پەیوەندییەکیان بەهاوڕێیەتییەوە نییە. شتێک هەیە کە تۆ ناتوانیت لەڕێی فێربوونەوە بیزانیت، بەڵکە دەبێت تۆ خۆبەخۆی خۆت تێیبگەیت.

نینار: ئا ڕەنگەوابێت، بەڵام لە ئێستادا من پێموایە هاوڕێیەتی ئەلتەرناتیڤێکی ئەو شتە بێت کە تۆ باسی ئەکەیت. ئاخر من چۆن بتوانم هەستی هاوبەشیم هەبێت لەگەڵ ئەو ئینسانانەدا کە هیچ شتێک لەنێوانماندا نییە پێکمانەوە ببەستێت، ئیتر ئەو شتە قەناعەتبێت یاخود لەیەکچوونی شێوەی ژیان بێت؟

ئەدۆنیس: ئەمە پەیوەندی بەو شتانەوە نییە کە باسیان ئەکەیت. خەڵک هەن هەمان قەناعەتی تۆیان هەیە، بەڵام سەرباری ئەوەش حەزناکەن ژیانێک بژین کە تۆ هەتە. من زۆر خەڵک ئەناسم هەمان ئەو قەناعەتانەی منیان هەیە، بەڵام بۆ نموونە من هەرگیز ناتوانم ژیانیک بژیم کە ئەوان هەیانە.

نینار: من تێئەگەم مەبەستت چییە، بۆ نموونە تۆ ناتەوێت خواردن لەگەڵ کەسانێکدا بخۆیت لەبەرئەوەی "سەنگینن" یاخود هاویارنین لەگەڵت. کاتێک تۆ هەمان قەناعەتی کەسێکی ترت هەبێت، نیشانەی ئەوەنییە کە تۆ لە هەموو شتێکدا لەگەڵیدا هاویاریت. پێموایە ئەو رێکەوتنە شتی زۆر زیاتری لەوەئەوێت. من پێموانییە لەگەڵ هەموو کەسێکدا بتوانیت ببیت بەهاورێ. کاتێک تۆ بڕیار ئەدەیت لەگەڵ کەسێکدا ببیت بەهاورێ کە بزانیت زۆر شتی هاوبەشتان لەگەڵ یەکتریدا هەیە. بۆ نموونە لەگەڵ ئەوانەدا ئەتوانیت ببیت بەهاورێ کە لەڕووی جەستەییەوە تەواو ئارامبیت لەگەڵیاندا، ئەوانەی کە ئەتوانیت بیروباوەڕتیان لەگەڵدا بگۆڕیتەوە، ئەوانەی هەمان پرنسیپی ژیانیان هەیە کەتۆ هەتە، بتوانیت لەگەڵیاندا ئاهەنگ سازبکەیت و هەست بە دۆستایەتیان بکەیت. ئەمە ئەو پرسیارەیە کە سەبارەت بەو تێکەڵبوونە دەکرێت.

ئەدۆنیس: تۆ خانەوادەکەی خۆت بۆ نموونە لەلادێ وەرگرە. ئەوان تەمسیلی بەشێکی گەورەی شێوە ژیانێک ئەکەن کە تۆ پێویستە تێیبگەیت، ئەمەش ئەزموونێکی ژیانە کە دەکرێت بۆ تۆ زۆر دەوڵەمەندبێت.

نینار: من بەهەموو شێوەیەک لەمەدا لەگەڵتام؟

ئەدۆنیس: ئەم خێزانە، لە حاڵەتی تۆدا دایک و باوکت، بەشێک لە ژیانی تۆ پیکدێنن کە دەکرێت تۆ دەوڵەمەند بکەن، سەرباری بایەخ نەدان بەو ڕاستییە کە ئەوان بەڕێکەوت بوونەتە دایک وباوکی تۆ. هیچ کەسێکی تر ناتوانێت جگە لەوان ئەو جۆرە هەستەت پێببەخشێت. ڕاستییەکەی ئەوەیە کە تۆ ئەبێت هەوڵ بدەیت ئەوان بناسیت بۆ ئەوەی خۆت باشتر بناسیت. تۆ هەرگیز ناتوانی لەو مەودایە بگەیت کە تۆ لەوان جیائەکاتەوە، هەروەها لەو پشتوێنەش بگەیت کە تۆ لەوان نزیک ئەکاتەوە، ئەگەر لەڕاستیدا تۆ نەتەوێت ئەوان بناسیت.

نینار: وایە من ئەمەوێت خۆم بەئەندامەکانی خێزانەکەمەوە ببەستمەوە: هەندێک لە ئامۆزاکانم و کچ و کوڕەکانیان کە لە دەرەوەی وڵات ئەخوێنن وەک: مەروان، مەدا و ئەلیدا. ئەوانیش ئەو ئازاری دورکەوتنەوەیە لە هاورێکانیان و دووری لەوڵات و کلتوری خۆیان چەشتووە. من هەست بەنزیکییان ئەکەم، چونکە منیش وەک ئەوانم بەسەرهاتووە.

ئەدۆنیس: وایە، بەڵام تۆ ئەمە لەڕووی هەستیاری خۆت و هەڵوێستی خۆتەوە سەیرئەکەیت. تۆ بۆیە لێیان تێئەگەیت، چونکە ئەوانیش وەکو تۆ وان.

نینار: بێشک.

ئەدۆنیس: بەڵام ئەمە هەمیشە وانییە. ئەمە پرسیاری ئەو پێکەوەبوونە سەرپێییەیە، نەک پێکەوەبوونێکی لەدڵەوە هەڵقوڵاو. پێویستە ئینسان شتەکان لە ڕوویەکی قوڵترەوە ببینێت. تۆ ئەو شوێنەت بەجێهێشتووە کە لێوەی هاتوویت و سەرقاڵی ئەوەیت شتێکی تایبەت لە دەرەوەی ئەوەوە دروستبکەیت، بەڵام ئەوان سەرقاڵی دروستکردنی شتێکی ترن لە دەرەوەی هەمان ئەو شوێنەوە، لەگەڵ ئەوەی کە ئێوە جیاوازیشن لەیەکتری.

نینار: باشە، بەڵام کاتێک کە تۆ ئەڵێیت ئێمە جیاوازین سەرباری ئەوەی هەموومان یەک ئەزموونی ژیان و پێکەوەیشمان هەیە، ئەی تۆ چی بەو ئینسانانە ئەڵێیت کە وەک من وان و هیچ ئەزمونێکی ژیان و پێکەوەییان لەگەڵ یەکتریدا نەبووە؟

ئەدۆنیس: ئەو ئەزموونی ژیانە هاوبەشەی کە هەتانە تۆ بۆلای ئەوان ڕائەکێشێت، چونکە دڵنیات ئەکاتەوە لەخۆت و ئەو هەستەشت تیادروست ئەکات کە ئەوان لەتۆ ئەچن.

نینار: بێگومان، وایە.

ئەدۆنیس: ئەوانیش وەک تۆ وان. ئەوانیش ئەوێیان بەجێهێشتووە، بەڵام بۆ هەمیشەنا. ڕۆژێک دێت ئەوان ئەگەڕێنەوە، ئەوکاتە چی ڕووئەدات؟

نینار: ئەو ئەزموونی ژیانەی کە پێکەوە هەمانبووە ئەمێنێتەوە.

ئەدۆنیس: بەهەرحاڵ ئەوان ئەگەڕێنەوە بۆ ئەوەی لەوڵاتی خۆیان بژین، ئەوکاتە تۆ چی ئەکەیت؟

نینار: شتێک هەیە کە تۆ نابێت بیرت بچێت. کاتێک ئینسان سەفەر ئەکات یان لە دەرەوەی وڵات ئەژی گۆڕانی بەسەردا دێت، لایەنی کەم ئێمەوەمانان کە ئارەزووی ئەوەمان هەیە بگۆڕێین و باشیش درک بەو گۆڕانە ئەکەین. پرسیار ئەکەین، شتی نوێ ئەبینین، ئەزمونی نوێ پەیدائەکەین، گەورەئەبین و ئەگۆڕێین. من تائێستا ئاوا ژیاوم. ڕەنگە ئەم حاڵەتە جیاوازبێت کاتێک کە حەڤدەساڵم، بەڵام هەستئەکەم بەردەوام ئەزمونی نوێ فێرئەبم و هەروەها درکیشم بەوەکردووە کە ئەو شتانەی تا ئێستا بەخشیومن گرنگبوون. ئەوەی لە فەرەنسا ئەزموونم کردووە ـ دیارە لە شوێنێکی تریش بوایە هەر ئەمتوانی ئاوا جیاواز ئەزموونی بکەم ـ کە ئاوا وەک ئێستا زۆر کاریگەربێت. من بووم بە کەسێکی تر ـ ڕەنگیشە هەر هەمان کەسیش بم، بەڵام زۆر پشودرێژترم و ئارەزوویەکی زۆریشم هەیە بۆ حەزکردن لەخواردنی خۆش.

تۆ ئەتەوێت من لەگەڵ کەسانی خێزانەکەمدا باسی چی بکەم کە هەر زۆر کەم ئەیانبینم؟ من ئەتوانم گوێیان لیبگرم، بەڵام هەر زوو هەست بەتەنهایی ئەکەم لەگەڵیاندا. لادێ شتێک بوو زۆر تازەبوو بۆ من، زۆر نوێ و سەیروسەمەرەش بوو لەهەمان کاتدا. هەروەها لەگەڵ ئەوەشدا هەستم زۆر بەنزیکی سروشت و ئاژەڵ و ڕووەکەکانی ئەوێ کرد. ئەگەرچی سەبارەت بەمە قسەم لەگەڵ کردن. سەرباری ئەوەش هەر زوو هەستم بە سنوورێک کرد، ئەوەش سنووری ئەوان بوو لەبەردەم مندا وەک هەمان ئەو سنوورەی من بۆ ئەوان. بۆ نموونە من هەرگیز باسی خۆمم لەلای ئەوان نەکردووە، تەنانەت باسی شێوە تێگەیشتنی خۆشم نەکردووە لەسەر ژیان، هەروەها باسی ئاژەڵ و خۆشەویستی و تەنانەت شتە گشتییەکانیشم لەلا نەکردوون.

ئەدۆنیس: ئایە پێتوایە ئەوە گرنگ بێت؟ کە باسی خۆت لای ئەوان بکەیت؟

نینار: بێگومان. دەنا بەتەواوەتی هەست بەتەنهایی ئەکەم.

ئەدۆنیس: من بۆخۆم زۆر تێکەڵ بەبراو خوشکەکانم نابم. ئەوان شێوە بیرکردنەوەی خۆیان هەیە و منیش هی خۆم.

نینار: وایە. بەتەواوەتی ئەمە ئەو شتەبوو کە من ئەمویست بیڵێم! لە بیرتنەچێت تۆ زۆرکەم باسی خۆت ئەکەیت، بەڵکە هەر باسی سیاسەت و شیعر ئەکەیت. تۆ زۆر لەبارەی خۆتەوە نادوێیت، ڕەنگە هۆی ئەوەبێت کە هەرچیت هەیە بە شیعرەکانت ئەیانڵێیت، ڕەنگیشە هیچ پێویستییەکت بەوەنەبێت کە بیڵێیت. من کە سەیرت ئەکەم هەست بەبوونی هەیبەتێک ئەکەم تیاتدا، ئامادەبوونێکە کە بێدەنگی ئەدات بەشوێن. تۆ پێویست ناکات یەک وشە چییە بڵێیت. لایەنی کەم ئەوکاتانە نا کە ئەتەوێت شیعرەکانت بخوێنیتەوە. تۆ لەویایت و ئەمەش بۆخۆی بەسە!
ئەوەتا خەڵکانی دێ دێن بۆلات، سەردانت ئەکەن. جار جارە تۆ کۆپلەیەک شیعریان بۆ ئەخوێنیتەوە یان سەرنجێکی خۆتیان پێئەڵێیت، هەر ئەمەندە بۆخۆی بەسە و کاریگەری خۆی هەیە. سیحری ئامادەیی تۆ و لایەنی سەرنجڕاکێشانت بەشەکەی تر تەواو ئەکات. تۆ حاڵەتێکی دانسقەیت. بەڵام بۆ من بەهەمان ئەو شێوەیەی ئەوان نیت.
ئەدۆنیس: ئەوەش لەگەڵ کاتدا خۆی دێت.

نینار: ڕەنگەوابێت. ڕەنگە بایەخدانەکانی منیش گۆڕانی بەسەردابێت.
ئەدۆنیس: من پێموایە هەر ئێستا گۆڕانی بەسەردا هاتووە، چونکە تۆ ناتوانیت حەز بەژیانی ڕۆژێکی ناو لادێ بکەیت.

نینار: من حەزم لەلادێیە. بەڵام ئەمە ئەوە نییە کە من باسی ئەکەم.
ئەدۆنیس: ئەگەر لەژێر درەختەکاندا دابنیشیت و بتەوێت دیقەتی سروشت بدەیت بەلایەنی کەمەوە سێ ڕۆژێک ئەخایەنێت تا وردەوردە باڵدارەکان ئەبینیت، تێئەگەیت کە چۆن هێلانەکانیان دروست ئەکەن، گوێت لە ورشەی با ئەبێت، ئاسمان و ئەستێرەکان ئەبینیت کە ئەدرەوشێنەوە. ئەبینیت چۆن درەختەکان لەپاڵ یەکدا گەورە ئەبن، بەبێ ئەوەی لەیەک بچن. هەندێکیان چڵ دەرئەکەن، هەندێکیان ململانێ ئەکەن. ئەبینیت درەختێک ئاوی درەختیکی تر ئەخواتەوە کە پێویستی بە ئاوە. ئەوان پێکەوە ئەژین و وێنەیەکی سادەی کۆمەڵگەی ئێمە پیشان ئەدەن. ئەوانیش وەک ئینسانەکان وان کە لەبەردەم مێزێکی ڕازاوەدا دانیشتوون و ئەو خواردنانە تێئەکەن کە ئەیانەوێت. وات لێدێت کە هەست بەهێمنی سروشت و شەو بکەیت. ئەو تەنهاییە بۆ لای سروشت و زەوی و گەردوونت کێش ئەکات. ئەمە زۆر لەوەزیاترە کە شار ئەیبەخشێت. شار لەناو ڕەحمی پیشەسازیدا ئەژی نەک لەناو سروشتدا. بەڵام مرۆڤ پێویستی بەسروشتە. منیش کە یەکەمجار چوومە شاری گەورەوە هەمان هەستی تۆم هەبوو، توڕەئەبووم بەوەی کە ئەبێت بگەڕێمەوە بۆ لادێ. پێموابوو ئەگەر بگەڕێمەوە بۆ لادێ وەکو ئەوە وایە مەجبوربکرێم سەردانی گۆڕێک بکەم! بەڵام لەگەڵ کاتدا ئەو هەستەم پێچەوانە کەوتەوە. ئێستا کەشارێکی گەورە بەجێدێڵم و ئەگەڕێمەوە ناو سروشت، هەست ئەکەم تازە لە سەردانی گۆڕێک گەڕاومەتەوە.

نینار: تۆ زیاتر باسی پەیوەندی خۆت و خوشک و براکانتم بۆ بکە. ئایا ئەوان هیچ ئیرەییت پێنابەن؟ ئەی تۆ ئیرەیی بەوان نابەیت؟ قەت شەڕ ئەکەن لەگەڵ یەکتریدا؟ تۆ چۆن لەگەڵیان هەڵسوکەوت ئەکەیت؟ تۆ وەک سەری گەورەی خێزانەکە ڕەفتارئەکەیت یان وەک منداڵێکی بەناز؟

ئەدۆنیس: هەم واش و هەم واش؟

نینار: ئەوکات چیت ئەکرد؟ لەکێڵگەدا کارت ئەکرد؟ نەنکم ئەیووت کە مەزاجێکی تورە و تڕۆت هەبووە، هەر لەخۆتەوە هەڵچویت و دەهریبوویت. هەروا لەختوخوڕایی بنچکەکانت لە ڕەگوڕیشەوە هەڵکێشاوە.

ئەدۆنیس: ئۆی، من هیچ شتێکی ئەو سەروەختەم بیرنەماوە.

نینار: ئایا ئەتوانیت شتێک سەبارەت بەساڵانی هەژاری خۆتم باس بکەیت؟ من ئەزانم کە تۆ تاڵاوی ئەو رۆژانەت زۆر چەشتووە و پەژارەیی ئەو ڕۆژانەشت بۆ ئێمە باسکردووە. لەبیرمە کە تازە ئەبوومە یانزە و دوانزەساڵ بەوە منت ئەترساند کە ئەتووت گەر بهاتایە و کارم نەکردایە ئەوا ڕیسکی ئەوە هەبوو لە کۆتاییدا بکەومە سەر جادە و هیچ کەسێکیشت نەبووە بتوانێت یارمەتیم بدات: نە باوک و دایکم، نە خوشکەکانم، تەنانەت هاورێکانیشم. تا ئەمڕۆش من ئەو دڵەلەرزین و نائارامییە ئەژیم. بێگومان تا ئێستاش هەرگیز ئەو هەستکردنانە نەیانتوانی ببنە یارمەتیدەر بۆ من. بۆ نموونە هەرگیز وایان لێنەکردووم کە وەک شێتێک دەستبکەم بەکار، بۆ ئەوەی پارە پەیدابکەم یاخود بۆ ئەوەی خۆم لە کێشەکانی ژیان بپارێزم. ئەمانە بەجۆرێک لە جۆرەکان ئەو هەستە پاکانەبوون، بەڵام لەهەمانکاتیشدا پەکخەربوون. ڕاستییەکەی ئەوەیە کە ئەو ڕێگایەی من هەڵمبژارد هەرگیز گەرەنتی ئەوەی نەدامێ ئاسودەیی مادیی و ئارامیم پێبببەخشێت.

کەوایە ئێستا بۆم باسکە- ڕەنگە تەنها هەر ئەم جارەش بێت باسی بکەیت، زۆر بەوردی باسی ئەو پەژارەییەی خۆتم بۆ بکە کە هەرگیز نەتوانی ڕزگارت بێت لەدەستی.

ئەدۆنیس: بۆ من زۆر زەحمەتە باسی ئەوەبکەم. ئەوەشی کە پێشتر باسمکردووە بۆتە بناغەیەک بۆ ئەزموونەکانی ژیانی خۆم.

نینار: پێتوانییە ژیان لە دەرەوەی وڵات شانسێکبێت کە ئینسان دەستی ئەکەوێت؟ سەرباری هەموو دەردەسەرییەکانی خۆی: هەستکردنێکی قوڵ بەتانهایی، بیرکردنی ئاسوودەی منداڵی، هەروەها دوای لەدەستدانی هەموو ئەو شتانەی کە ڕۆژانێک سادە و لەبەرچاوبوون. کێشمەکێش و دواتر چاوکردنەوە لە دنیایەکی تر و زمانێکی نوێی تردا، لە کلتورێکی جیاوازتردا و لەگەڵ دەموچاوی تازەتردا. من پێموایە کە ئەمە شانسێکە بۆ ئینسان گەربێت و تێیبگات و تاقیبکاتەوە. پێموایە لەمە زەحمەتر ئەوەیە هەست بەوەبکەیت کە لەوڵاتەکەی خۆت و لەناو زمانەکەی خۆتدا پەناهەندەیت،

پێموایە ئەمەیان ڕەنگە ببێتە هۆی خۆکوژی یان نەخۆشی تێکچوونی هەستەکان.

ئەدۆنیس: تۆ ڕاستئەکەیت مەنفا زۆر بەسود و بنیاتنەرە. هونەرمەندان، بیریاران، شاعیران، هەموو ئەوانەی شتێکیان هەیە بیڵێن، لەکاتی پێویستا شتێکی نوێیان بنیاتناوە، هەمیشە ئەوانە لەناو جۆرێک لە جۆرەکانی مەنفادا ژیاون. ئەوانە لە کۆمەڵگەی خۆیان و زمانی دایکی خۆیاندا پەناهەندەبوون. بۆ ئەوەی داهێنەربیت ئەبێت بەردەوام هەوڵبدەیت لە زمان و ڕەنگدا بەرە و پێشەوە بڕۆیت. لەم گۆشەنیگایەوە داهێنان پەناهەندەبوونێکە بۆخۆی. ئەوەی داهێنان ئەکات هەمیشە لە مەنفادا خۆی ئەدۆزێتەوە. هەرلەبەر ئەوەشە ئەوانەی داهێنەرن، هەرگیز ناتوانن لەدەست پەناهەندەیی خۆیان ڕزگاریان بێت. ئەوانە پەناهەندەیی لەناویاندایە. دیارە ئەمە بۆ هەندێک توێژی تری ناو کۆمەڵگە جیاوازە: بۆ نموونە بۆ کرێکارێکی سوری یان لوبنانی، یان بۆ بازرگانێک کە چووەتە ئەمەریکا. ئەو ئەتوانێت بیست تا سی ساڵ لە دووری دێکەی خۆی بژی، بەڵام بەردەوامیش خەون بە گەڕانەوەوە ئەبینێت بۆ وڵاتەکەی خۆی. ئەو هەرگیز ڕێ بەخۆی نادات ئاوێتەی ئەو کۆمەڵگەیە بێت کە ئەوی گرتۆتە خۆی.

نینار: وایە، ڕەنگە ئەو تەنانەت بتوانێت سوریایەک یان لوبنانێک لەسەر خاکی ئەمەریکا بۆخۆی دروستبکات، یان هەرچ وڵاتێکی تر.

ئەدۆنیس: بێگومان. هەر لەبەر ئەمەشە کە مەنفا چیتر ئەو گرنگییەی نییە. ئەوەی ڕقی لە "مەنفا"یە ئینسانێکە گرنگ نییە کە ژن بێت یان پیاو ئەبوو نەهاتایە بۆ مەنفا. هەستکردن بەوەی کە پەناهەندەیت هەستێکی زۆر قورسە و هەموو کەس نییەتی، تەنانەت وەک هەر هەستێکی جیای ئاسایی تریش نییە.

نینار: بەتایبەت لەحاڵێکدا گەر ئەو هەستە پەیوەندی بە وڵات، یان بە زمان و جەستەی خۆتەوەبێت. کەوایە تۆ ئێستا لەکوێی سوورگوونبوونی خۆتدایت؟

ئەدۆنیس: بەدرێژایی ژیانم من ئەو هەستەم هەبووە بەوەی کە ئەو ڕێگەیەی من هەڵمبژاردووە ڕێگای مەنفایە. هەر لەو کاتەوەی کە لە سوریا بووم هەستم ئەکرد پەناهەندەم: من لەگەڵ دێکەمدا هەستم بەمەنفی بوون ئەکرد، هەروەها لەگەڵ کۆمەڵگە و ئەدەب و ساتەکانی بیرکردنەوەدا. من هەمیشە چوومەتە پەراوێزەوە نەک چوبێتمە ناو چەقەوە، بەڵکە لە پەراوێزدابووم، هەر لەبەر ئەمەشە توانیوومە شتێک بکەم جیاوازبێت. بەهەمانشێوە ئەمە پەیوەندی بەچۆنییەتی جوڵەی فیزیکی منەوە هەبووە: لە دێوە بۆ شار، لە شارەوە بۆ پایتەخت، لە شامەوە بۆ بەیروت. تەنانەت تائەوەی کە لە هەرێمێکی لوبنانەوە ئەچووم بۆ هەرێمێکی تر، لەم ماڵەوە بۆ ئەو ماڵ. سەرتاپای ژیانی من سەفەرێکی درێژە لەم مەنفاوە بۆ ئەو مەنفا. هەر ئەم مەنفایەش ئەم زمانەی منی دروستکردووە کە زمانی عەرەبییە. من خۆم لەمەنفای ئەم دورگەی زمانی عەرەبییەدا دۆزیوەتەوە کە لەناو جیهاندایە.

نینار: ئەی بەرەو کوێ ئەڕۆیت؟

ئەدۆنیس: بەرەو ئەو شوێنەی کە بتوانم شتێکی تر بکەم. بەرەو پێکەوەگرێدانی ئەو پەیوەندییانەی کە یارمەتیم ئەدەن شتێکی جیاوازبکەم: شتێک باو نەبێت، شتێک کە بەپێچەوانەی لافاوەوە بڕوات.

پەراوێزەکان:

١-شوکری القوتلی: لەدایکبووی ساڵی (١٨٩١ ـ ١٩٦٧) یەکەم سەرۆکی کۆماری سوریابوو لەدوای سەربەخۆی کە کۆتایی بەدەسەڵاتی ئینتیدابی فەرەنسا (١٩٤٣ ـ ١٩٤٩) هێنا کرابوو بەسەرۆک. لەساڵی ١٩٥٥ دا هەڵبژێرا و تا ساڵی ١٩٥٨ بەسەرۆک کۆماری مایەوە.

٢-جەبلی: شارێکی بچکۆلەیە لەسەر کەنار دەریای سوریایە، نزیکترین شارۆچکەیە لەدێکەی ئەدۆنیسەوە.

٣-ابو علاء المعري: (٩٧٣ ـ ١٠٥٧) شاعیرێکی سورییە و خەڵکی شاری "المرە"یە نزیک بە حەڵەب، لە چوارساڵییەوە کوێربووە، بەوە ناسراوە کە ڕەخنەی لەدیین گرتووە. من ئەو دێڕە شیعرەم لەدەقە سویدییەکەوە کردووە بەکوردی نەک لە عەرەبییەوە.

٤-هیشام شرابی: بیریارێکی فەلەستینییە لە ئەمەریکا نیشتەجێبووە و زۆر بابەتی لەسەر باوکسالاری کۆمەڵگەی عەرەبی نووسیوە. لەساڵی ٢٠٠٥ لەبەیروت کۆچی دوایی کردووە.

سەرچاوە:

Samtal med min far, Adonis

Ninar Esber

Översättning av Carl G Liungman

Alhambra ٢٠٠٧